

Derin Uyanış

**Stefan Zweig, *Olağanüstü Bir Gece*, (Çev. Yüksel Başarmış), Anonim Yayıncılık
İstanbul 2021, ISBN 9786053033158**

Şeyma KAHRAMAN¹

Stefan Zweig, 1881 yılının Kasım ayında Avusturya’da Yahudi bir ailenin küçük oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Viyana Üniversitesi Felsefe Bölümünde okuduğu yıllarda Siyonizm’in kurucusu olan Theodor Herzl ile sıcak bir ilişki içerisine girmiştir. Yazı hayatına başlaması, Herzl’in yöneticiliğini yaptığı gazetenin kültür bölümünde çalışması ile olmuştur. Son derece başarılı bir öğrenci olan Zweig’in “Felsefe Doktoru” unvanını aldığı yıllar, aynı zamanda psikolojik tahlillerin ağırlıklı olduğu edebi üslubunun şekillendiği yıllardır.

Yazılarında iç muhasebenin yanı sıra melankolik, trajik ve karamsar bir hava hâkimdir.

Hitler’in Yahudilik karşıtı tutumundan da son derece olumsuz etkilenen yazar, sonuncusu Brezilya olacak şekilde çeşitli ülkelerde yaşamış fakat sürgün yıllarını, biriktirdiği hikâyeler ile avantaja çevirmeyi başarmıştır. Zweig, 1942 yılında ikinci eşi Lotte Altmann ile birlikte intihar etmiş ve arkasında roman, oyun ve biyografi türünde oldukça zengin bir miras bırakmıştır. Daha çok *Satranç* adlı eseri ile ön plana çıkan yazar, kült eserlerin duayen yazarlarını konu alan biyografi yazıları ile de edebiyat dünyasında büyük yankı uyandırmıştır. Ele aldığımız *Olağanüstü Bir Gece* adlı romanında fikirden ziyade yoğun psikolojik tespit ve tahliller mevcuttur. Müellif bu eserini, uyanışının bir resmi olarak kendisi için yazdığını belirtmiştir.² Ülkemizde ve tüm dünyada oldukça sevilen bir yazar olan Zweig 60 yıllık hayatına 62 eser sığdırmış eserlerinin 40’tan fazlası Türkçe’ye çevrilmiştir.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi mezunu, seymaaytar91@gmail.com

(Bu yazı Young Academia ve Server Genç Hanımlar Derneği iş birliğinde Dr. Kemal Yavuz Ataman yönetiminde “Küresel Düşünme Yazarlık Atölyesi” kapsamında üretilmiştir.)

² Stefan Zweig, *Olağanüstü Bir Gece*, Anonim Yayınları, İstanbul 2021, s. 6.

İtiraf

Kitap, Avusturyalı bir yedek subayın ölümünün ardından masasında ailesi tarafından bulunan kendi notlarının tamamını içerir. Yazar, ailenin yazı hakkında edebi bir eser niteliği taşıyıp taşımadığı konusunda herhangi bir fikri olmadığı için kendisine başvurdıklarını ve yazının neşrinin kendisinin inisiyatifine bırakıldığından bahseder.³ Kahramanımız altı ay önce yaşadığı olaylar silsilesini anlatmaya, anlatırken başından geçenleri anlamaya karar verir.

Geçmiş Ben

Yazar, otuzlu yaşların ortasında Viyana'nın elit sınıfına mensup, ailesinden kalan miras ile rahatlıkla geçinen, gelecek kaygısı taşımayan saygın bir kimsedir. Dışarıdan bakıldığında hayatında hiçbir şekilde pürüz görünmemesine rağmen kendisi o zamanları duyguları alınmış ve yaşam enerjisi sönmüş olarak tarif etmiştir. Bu huzursuzluk hali hayatının her alanına sirayet etmiştir. Bu hal devam ederken kendisi sıradan insanların heyecanlanıp iştihak duyduğu her şeyi küçümsemiş ama aynı zamanda bu durumu dostlarından saklamak için kendisini rol yapma mecburiyetinde hissetmiştir.

'O' Gün

Bir Haziran günü yolu şans eseri at yarışlarının yapıldığı alana düşer. Başlarda o günün ve kalabalığın hissettirdikleri diğer günlerden farklı değildir ta ki ilgisini çeken bir hanımefendinin sesini duyana kadar. Bir yandan bir avuç para için adeta alev topuna dönmüş bu topluluğa tiksinierek bakıyor bir yandan da sesi ile ilgisini çeken bayana karşı koymakta zorlanıyordu. Kısa bir süre uzaktan psikolojik oyunlar oynadıktan sonra yolları ayrılır.

Yazar daha sonra yolda giderken az önce göz hapsine aldığı kadının ve kocasının yere düşen kuponlarını fark eder. Kuponları eline alır ve karşı koyamadığı bir güç tarafından bunların para karşılığını almaya gider. Bu çalıntı para dönüşünün başlangıcıdır. İçinde fırtınalar koparken şu ana kadar tiksinti ile baktığı şeyleri yapmaya başlar. Yıllardır olduğu kişiden nefret ettiğinden insani bir takım zaafı derinden hissetmek onun için yaşamının, var olmanın kanıtıdır. Avamın süregeldiği alışkanlıkların varisi olma konusunda çok güçlü bir iştihak duyar, bu hisler bedeninde adeta fizyolojik değişimlere sebep olur. Yaşadığı sahneleri zihninde tekrar tekrar canlandırdıktan sonra geceyi bir panayırda noktalar. Görünüşü ile bu insanlardan kolaylıkla ayırt edildiğini fark ettiğinde bir kadının ağına takılmıştır bile.

³ Zweig, *a.g.e.*, s. 5.

Kendisini kadına ve beraberindeki para avcılarına korkmadan teslim eder biraz merak duygusundan biraz da başına bir şey gelmeyeceğine emin oluşundan...

Gecenin Sonu Yeninin Başlangıcı

Geceyi “yeni ben ” ile tanışmanın mutluluğu içerisinde hayal ettiği gibi vukuatsız bir şekilde bitirmiştir. O günü artık hayatının dönüm noktası olarak anacaktır. Eşyaya bakışı ve ruh hali büsbütün değişmiştir. Farik vasfı olan gururunu bir kenara koyarak içinden geldiği gibi yaşamıştır. Adeta kendisini yeniden tanıdığını fark etmiş ve boşa geçen ömrü için hayıflanmıştır.

Yazar, eserde yoğun iç muhasebe ve hata olduğunu bilmesine rağmen kahramanın o geceki davranışlarından duyduğu haz ile yeniden doğuşunu detaylıca anlatmaktadır. Eser küçük hacimli olmasına rağmen kahramanın kendisiyle iç muhasebesini son derece ayrıntılı olarak okuyucuya sunmaktadır. Bu bağlamda eserde kuvvetli betimlemeler ve çokça psikolojik tahliller mevcuttur. Psikolojik tahlilin ağırlıklı olmasının avantajı, okurun kendisini sorgulamasına fırsat vermesi ve kahramanın iç dünyası ile kendi iç dünyasını mukayese edebilmesidir.

Böylelikle okur, eserde zaman zaman kendi yalnızlığı ile yüzleşmekte ve kahramanın yalnızlıktan kurtulmak için benimsediği yöntemi sorgulamaktadır. Bu eserde okurlar kendilerinden birçok parça bulacaklardır. Yazarın eserde ayrıntıya fazlaca yer vermesine rağmen kullandığı sade ve akıcı üslubu, her kesimden okurun kitabı rahatlıkla okuyup anlayabilmesine olanak sağlamaktadır.